SOSYAL BİLGİLER

7. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

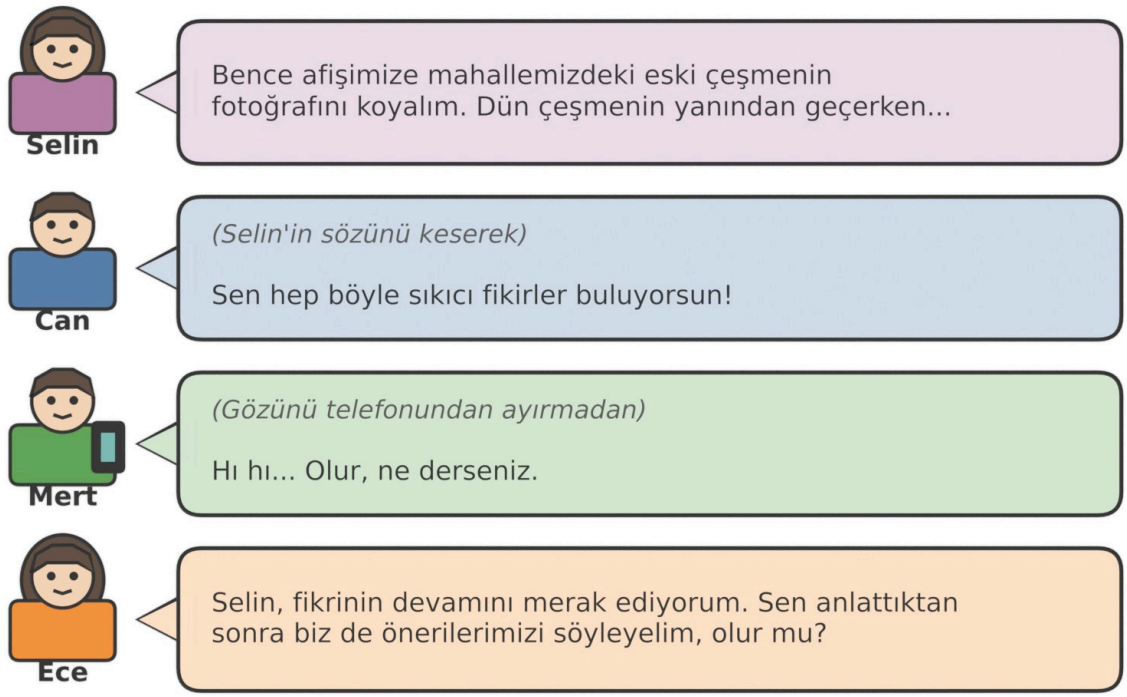
1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 1

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. 7/B sınıfından Selin, Can, Mert ve Ece; sosyal bilgiler dersi için "Mahallemizin Tarihî Yapıları" konulu bir afiş hazırlamak üzere okul kütüphanesinde toplanmıştır. Aşağıda grup toplantısında geçen konuşmanın bir bölümü verilmiştir.

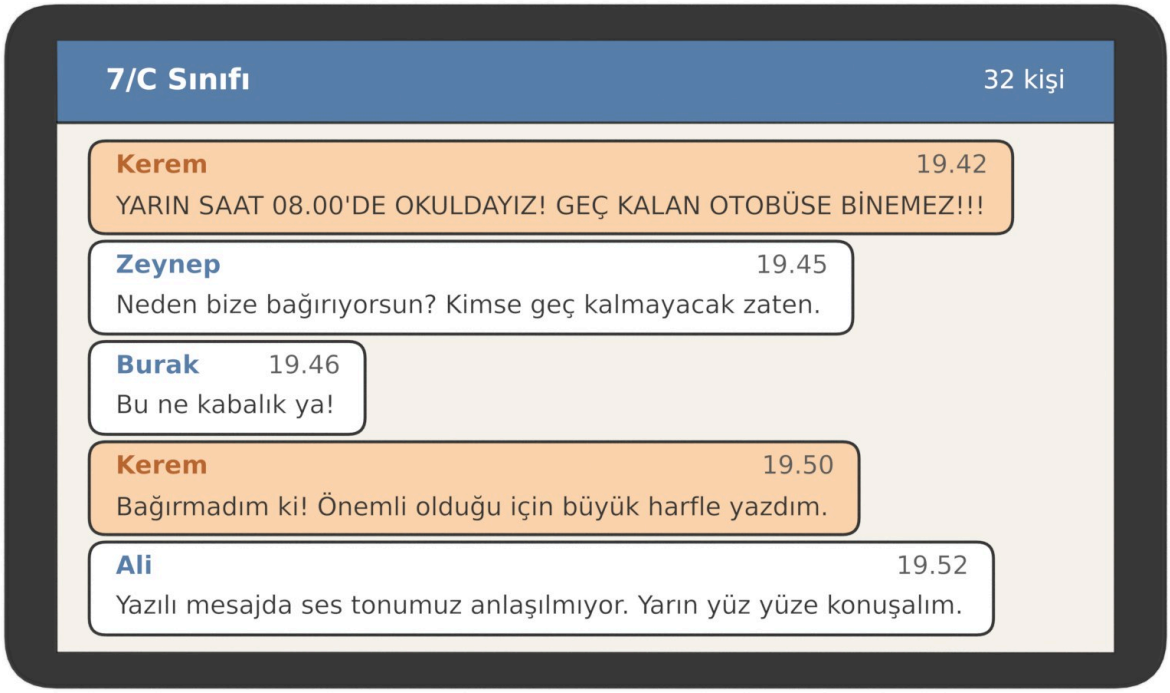

1.1. Konuşmada Can'ın ve Mert'in etkili iletişimi engelleyen davranışlarını yazınız. (4 puan)

1.2. Can'ın "Sen hep böyle sıkıcı fikirler buluyorsun!" cümlesini, Selin'i kırmadan "ben dili" kullanarak yeniden yazınız. (3 puan)

1.3. Ece'nin konuşmasında etkili iletişimin hangi unsuru görülmektedir? Bu tutumun grup çalışmasına katkısını yazınız. (3 puan)

2. Okul gezisinden bir gün önce sınıf başkanı Kerem, öğretmeninin yaptığı hatırlatmayı sınıfın mesajlaşma grubuna yazmıştır. Aşağıda gruptaki mesajlaşma verilmiştir.

2.1. Mesajlaşmada yaşanan yanlış anlaşılmanın nedenini, yazılı iletişimin özelliklerini dikkate alarak açıklayınız. (4 puan)

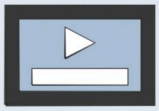
2.2. Kerem'in ilk mesajını, arkadaşlarının yanlış anlamayacağı biçimde yeniden yazınız. (3 puan)

2.3. Ali'nin önerdiği yüz yüze konuşmanın, iletinin doğru anlaşılmasına nasıl katkı sağlayacağını açıklayınız. (3 puan)

3. Aşağıdaki kartlarda, özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla ülkemizde yapılan bazı uygulamalar verilmiştir.

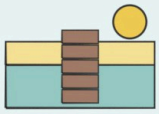
A Sesli betimleme ve altyazı

Bazı filmlerde sahneler, görme yetersizliği olanlar için sesle betimlenir; işitme yetersizliği olanlar için altyazı eklenir.

B Engelsiz plaj

Bazı halk plajlarında denize kadar uzanan yürüme yolları ve tekerlekli sandalyeyle denize girme aracı vardır.

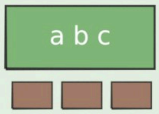
C Rampalı belediye otobüsü

Birçok şehirde otobüslerin açılır rampası ve tekerlekli sandalye alanı vardır. Durak anonsları sesli ve yazılı yapılır.

D Bütünleştirme eğitimi

Özel gereksinimli öğrenciler bireyselleştirilmiş eğitim programıyla akranlarıyla aynı sınıfta öğrenim görebilir.

3.1. Kartlardaki uygulamaların ortak amacını yazınız. (3 puan)

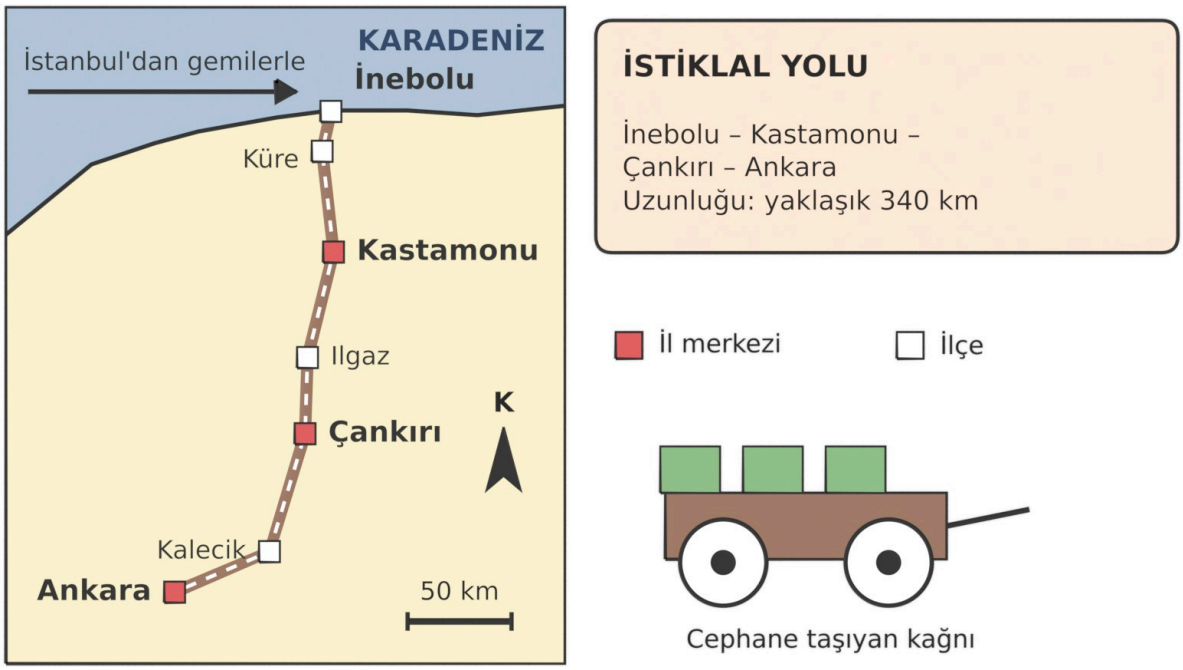
3.2. Kartlarda örneği olmayan sağlık ya da istihdam (iş hayatı) alanında, özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik yeni bir fikir üretiniz. Fikrinizin kimlere, nasıl yarar sağlayacağını açıklayınız. (4 puan)

3.3. Kartlardaki uygulamalardan birini seçiniz. Bu uygulamanın amacına ulaşabilmesi için toplumdaki bireylerin dikkat etmesi gereken bir davranışı yazınız. (3 puan)

4. Aşağıdaki metni okuyunuz ve haritayı inceleyiniz.

Millî Mücadele yıllarında İstanbul'daki depolardan gizlice kaçırılan ve yurt dışından alınan silah ve cephane, gemilerle Karadeniz kıyısındaki İnebolu'ya getiriliyordu. Bu silah ve cephane, buradan İstiklal Yolu ile Ankara'ya taşınıyordu. Yol boyunca kadın, erkek, genç, yaşlı demeden pek çok kişi kağnılarla ya da kendi sırtında cephane taşıdı; kışın kar ve soğuğa rağmen taşımaya devam etti.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, 7-8 Ağustos 1921'de ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için Tekâlif-i Millîye Emirleri'ni yayımladı. Bu emirlere göre her ev, orduya birer kat çamaşır, birer çift çorap ve birer çift çarık hazırlayıp verecekti. Halkın ve tüccarın elindeki yiyecek ve giyecek malzemelerinin yüzde kırkı, bedeli sonradan ödenmek üzere orduya teslim edilecekti. Halk, kendisi de sıkıntı içinde olmasına rağmen bu emirleri büyük bir fedakârlıkla yerine getirdi. Bu destek, kısa süre sonra kazanılan Sakarya Meydan Muharebesi'nde ordunun gücüne güç kattı.

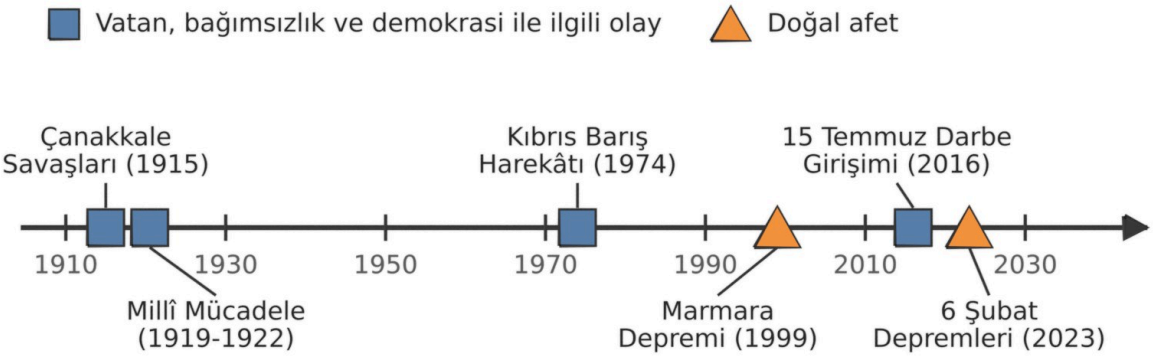
çarık: ham deriden yapılan, bağcıkla bağlanan bir tür ayakkabı · *kağnı:* öküz ya da mandanın çektiği, iki tekerlekli yük arabası

4.1. Metne göre Millî Mücadele yıllarında Türk halkının gösterdiği iki tutum ve davranışı yazınız. (4 puan)

4.2. Bu tutum ve davranışlardan hareketle Türk halkının sahip olduğu duygu ve değerlere ilişkin bir çıkarım yapınız. (5 puan)

4.3. Halkın bu tutum ve davranışlarının Millî Mücadele'nin kazanılmasına ve toplumsal birlikteliğe etkisini değerlendiriniz. (6 puan)

5. Aşağıdaki zaman şeridinde Türk toplumunun karşılaştığı bazı millî meseleler gösterilmiştir. Tabloda ise bu olaylardan üçünde toplumun gösterdiği tutum ve davranışlara örnekler verilmiştir.

Olay	Türk toplumunun gösterdiği tutum ve davranışlardan örnekler
Çanakkale Savaşları (1915)	Yurdun dört bir yanından gelen askerler omuz omuza savaştı. Okullardaki pek çok genç, gönüllü olarak cepheye gitti.
15 Temmuz darbe girişimi (2016)	Farklı yaş, meslek ve düşüncelerden insanlar sokaklara ve meydanlara çıkarak demokrasiye ve millî iradeye sahip çıktı.
6 Şubat depremleri (2023)	Arama-kurtarma ekipleri ve gönüllüler deprem bölgesine koştu. Yurdun her yerinden yardım malzemesi gönderildi, pek çok aile evini depremzedelere açtı.

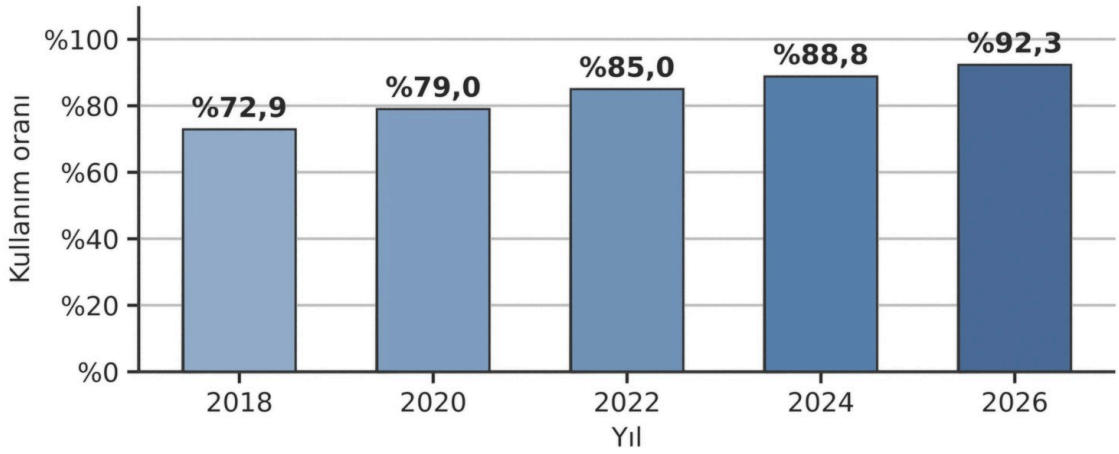
5.1. Tablodaki olaylarda Türk toplumunun gösterdiği tutum ve davranışların ortak yönünü yazınız. (5 puan)

5.2. Çanakkale Savaşları ile 6 Şubat depremlerinde toplumun gösterdiği tutum ve davranışları karşılaştırınız. Aralarındaki bir farkı yazınız. (5 puan)

5.3. Gelecekte ülkemizi etkileyebilecek bir millî mesele (ör. büyük orman yangınları, kuraklık ve su kıtlığı, salgın hastalık) seçiniz. Türk toplumunun bu mesele karşısında gösterebileceği iki tutum ve davranışa ilişkin önermede bulununuz. (6 puan)

5.4. Millî meseleler karşısında gösterilen bu tutum ve davranışların toplumsal birlikteliğe etkisini değerlendiriniz. (4 puan)

6. Ceren, sosyal bilgiler dersi için "Küreselleşme ailemizin hayatını nasıl değiştirdi?" konulu bir ödev hazırlamaktadır. Ceren önce Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerini incelemiş, ardından anneannesiyle bir söyleşi yapmıştır.

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması (2018-2026)

> ***Anneanne:*** *Ben senin yaşındayken köyümüzde telefon yoktu. Almanya'da çalışan amcama mektup yazardık, cevabı haftalar sonra gelirdi. Alışverişimizi de köye gelen seyyar satıcıdan ya da ilçe pazarından yapardık. Şimdi amcamın torunlarıyla her hafta görüntülü konuşuyorum, hastane randevumu da internetten alıyorum. Geçen ay başka bir ülkede üretilen bir ürünü internetten sipariş ettim, birkaç gün içinde kapıma geldi. Ama siz torunlar akşam yemeğinde bile telefonlarınıza bakıyorsunuz, eskisi gibi sohbet edemiyoruz.*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

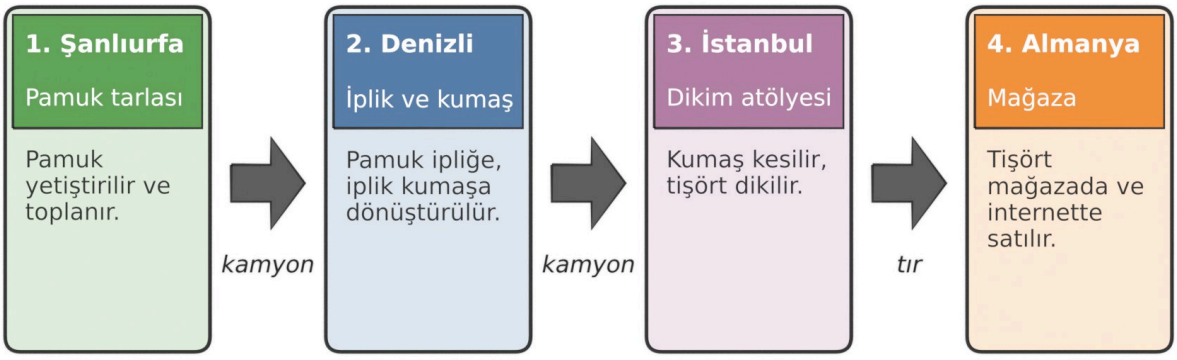
6.1. Grafikteki değişimi, verilere bağlı kalarak kendi cümlelerinizle ifade ediniz. (4 puan)

6.2. Anneannenin anlattıklarından yararlanarak küreselleşmenin iletişim ve alışveriş alanlarında insan hayatında meydana getirdiği değişimi, geçmiş ile günümüzü karşılaştırarak açıklayınız. (6 puan)

6.3. İnternet kullanımının artmasının toplum hayatına etkisine, anneannenin anlattıkları dışında bir örnek veriniz. (5 puan)

6.4. Söyleşide küreselleşmenin olumsuz bir etkisinden de söz edilmektedir. Bu etkiyi belirleyiniz ve bu etkiyi azaltmak için bir öneri yazınız. (5 puan)

7. Aşağıdaki şemada, bir tişörtün pamuk tarlasından alıcıya ulaşana kadar geçtiği aşamalar gösterilmiştir. (Bilgiler örnek olarak verilmiştir.)

Elif'in dedesi Hasan Bey, yıllardır mahallede terzilik yapmaktadır. Hasan Bey, torununa şunları anlatmıştır:

> *Eskiden mahalledeki herkes giysisini bana diktirirdi. Şimdi insanlar dünyanın her yerinden gelen hazır giysileri mağazalardan ya da internetten alıyor. Ben de artık çoğunlukla sökük dikiyor, paça kısaltıyorum. Mahallemizdeki birkaç terzi dükkânı da kapandı.*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

7.1. Şemadaki tişörtün yolculuğu küreselleşmenin hangi alanlardaki etkisini göstermektedir? İki alan yazınız ve her birini şemadan bir örnekle açıklayınız. (6 puan)

7.2. Hasan Bey'in anlattıklarına göre küreselleşmenin küçük yerel işletmeler üzerindeki etkisini yorumlayınız. (5 puan)

7.3. Ürünlerin ülkeler arasında uzun mesafeler boyunca taşınmasının çevreye olası bir etkisini yazınız. Bu etkiyi azaltmak için tüketici olarak yapabileceğiniz bir davranışı öneriniz. (4 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	SB.7.1.1. Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (KB2.8. Sorgulama), SDB2.1. İletişim
2	SB.7.1.1. Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (KB2.8. Sorgulama), SDB2.1. İletişim
3	SB.7.1.2. Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.3. Fikir Üretme), SDB2.3. Sosyal Farkındalık
4	SB.7.1.3. Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
5	SB.7.1.3. Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.7. Karşılaştırma
6	SB.7.2.1. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
7	SB.7.2.1. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama

PUANLAMA TABLOSU							
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**TOPLAM**
10	*10*	*10*	*15*	*20*	*20*	*15*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 1** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 7. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

- 1.1 **(4 puan)**: Can'ın etkili iletişimi engelleyen davranışını belirleme **(2 puan)**: Selin'in sözünü kesmesi ya da onu suçlayan, küçümseyen “sen dili” ile konuşması. Mert'in etkili iletişimi engelleyen davranışını belirleme **(2 puan)**: konuşma sırasında telefonuyla ilgilenmesi, arkadaşlarını dinlememesi, göz teması kurmaması, konuşmaya ilgisiz kalması.
- 1.2 **(3 puan)**: Cümlenin kişiyi değil durumu merkeze alması, konuşanın kendi duygu ya da düşüncesini “ben” bakış açısıyla ifade etmesi ve suçlama içermemesi 3 puan. Suçlama içermeyen ancak ben dili kurulmamış cümleler (ör. “Başka bir fikir bulalım.”) 1 puan.
- 1.3 **(3 puan)**: Ece'nin konuşmasındaki unsuru belirleme **(1 puan)**: etkin dinleme (karşısındakinin sözünü tamamlamasını isteme), farklı fikirlere saygı ya da ben dili. Tutumun grup çalışmasına katkısını yazma **(2 puan)**: herkesin fikrini rahatça söyleyebilmesi, grupta güven ve saygı ortamının oluşması, tartışmanın önlenmesi, daha iyi bir ürün ortaya çıkması gibi.

Örnek doğru cevap:

1.1. Can, Selin konuşurken sözünü kesmiş ve onu suçlayan bir sen dili kullanmıştır. Mert ise arkadaşları konuşurken telefonuyla ilgilenmiş, onları dinlememiştir.

1.2. “Bu fotoğrafın afişte yeterince ilgi çekmeyeceğinden endişe ediyorum. Çeşmenin yanına başka görseller de eklemeyi düşünebilir miyiz?”

1.3. Ece'nin konuşmasında etkin dinleme görülmektedir. Ece, Selin'in sözünü tamamlamasını istemiştir. Bu tutum, grup üyelerinin fikirlerini rahatça söylemesini sağlar ve grupta saygı ortamı oluşturur.

Yanlış cevap: Mert'in davranışını “Selin'in fikrini kabul etmesi” diye açıklamak; Can'ın cümlesini “Senin fikrin hiç güzel değil.” gibi yine karşıdakini yargılayan bir cümleyle yazmak; Ece'nin konuşmasını “sen dili” olarak belirlemek puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

- 2.1 **(4 puan)**: Yazılı (dijital) iletişimde ses tonunun, jest ve mimiklerin görülememesi; yani sözsüz iletişim unsurlarının bulunmaması **(2 puan)**. Kerem'in mesajının tamamen büyük harflerle ve çok sayıda ünlem işaretiyle yazılması nedeniyle bağırma ya da kızgınlık olarak algılanması, iletinin net olmaması **(2 puan)**.
- 2.2 **(3 puan)**: Bilgiyi koruyan (yarın saat 08.00'de okulda olma, geç kalmama), normal yazımla ve nazik bir dille yazılmış mesaj 3 puan. Yalnızca büyük harfleri düzelten ancak emreden, kaba üslubu koruyan mesaj 1 puan.
- 2.3 **(3 puan)**: Yüz yüze iletişimde ses tonu, yüz ifadesi (mimik), jest ve beden dili görülebildiği için konuşanın amacının daha doğru anlaşılacağını; yanlış anlaşılan bir durum olduğunda hemen soru sorulup açıklama yapılabileceğini yazma 3 puan. Gerekçe belirtmeden yalnızca “Daha iyi anlaşılır.” demek 1 puan.

Örnek doğru cevap:

2.1. Yazılı mesajlarda Kerem'in ses tonu, yüz ifadesi ve jestleri görülmez. Kerem mesajı büyük harflerle ve çok sayıda ünlem işaretiyle yazdığı için arkadaşları onun kızgın olduğunu, bağırdığını düşünmüştür.

2.2. “Merhaba arkadaşlar, öğretmenimiz yarın saat 08.00'de okulda olmamızı hatırlattı. Otobüs zamanında hareket edeceği için lütfen geç kalmayalım. Herkese iyi akşamlar.”

2.3. Yüz yüze konuşurken Kerem'in ses tonunu ve yüz ifadesini görebilirler. Böylece onun kızgın olmadığını anlarlar. Anlamadıkları bir şey olursa hemen sorup açıklama isteyebilirler.

Yanlış cevap: “Zeynep ve Burak kaba olduğu için sorun çıktı.” gibi yazılı iletişimin özelliklerine değinmeyen cevaplar; Kerem'in mesajını “Geç kalan beklenmeyecek!” gibi yine emreden bir dille yazmak; yüz yüze iletişimin katkısını açıklamadan “Telefonla konuşmamalılar.” demek puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

- 3.1 **(3 puan)**: Özel gereksinimli bireylerin eğitime, ulaşıma ve sosyal yaşama diğer bireylerle eşit koşullarda, bağımsız ve güvenli bir şekilde katılmalarını sağlamak; karşılaştıkları engelleri kaldırmak ve yaşam kalitelerini artırmak. Yalnızca "Onlara yardım etmek." gibi eksik ifadeler 1 puan.
- 3.2 **(4 puan)**: Sağlık ya da istihdam alanında, uygulanabilir ve özgün bir fikir üretme **(2 puan)**. Fikrin kimlere ve nasıl yarar sağlayacağını açıklama **(2 puan)**. Örnekler: hastanelerde işaret dili bilen personel ya da görüntülü işaret dili tercümanı bulunması; ilaç kutularına ve reçetelere kabartma yazı ya da sesli okunabilen kare kod eklenmesi; iş yerlerinin tekerlekli sandalyeyle kullanılabilir hâle getirilmesi; özel gereksinimli bireylere meslek kursları açılması. Kartlarda örneği bulunan eğitim, ulaşım ya da sosyal yaşam alanında yazılan fikirler en fazla 2 puan alır.
- 3.3 **(3 puan)**: Seçilen uygulamayla ilgili, uygun ve uygulanabilir bir davranış yazma 3 puan. Örnekler: B kartı için plajdaki yürüme yolunu şezlong, havlu gibi eşyalarla kapatmamak; C kartı için otobüste tekerlekli sandalye alanını boş bırakmak, rampa açılırken sabırla beklemek; D kartı için özel gereksinimli sınıf arkadaşlarını oyunlara ve grup çalışmalarına katmak, ön yargılı davranmamak; A kartı için sesli betimlemeli ve altyazılı yapımları desteklemek, bu yapımları çevresine tanıtmak. Seçilen kartla ilişkisi olmayan genel ifadeler (ör. "Yardımcı olmalıyız.") 1 puan.

Örnek doğru cevap:

3.1. Kartlardaki uygulamaların ortak amacı, özel gereksinimli bireylerin eğitim, ulaşım ve sosyal yaşamdaki engelleri aşarak diğer insanlarla eşit şekilde yaşamalarını sağlamaktır.

3.2. Hastanelerde görüntülü işaret dili tercümanı hizmeti verilebilir. Böylece işitme yetersizliği olan hastalar, doktora sağlık sorunlarını kendileri anlatabilir ve tedavileriyle ilgili bilgileri doğru anlayabilir.

3.3. C kartını seçtim. Otobüse binen yolcular tekerlekli sandalye için ayrılan alanı boş bırakmalı, rampa açılırken sabırla beklemelidir.

Yanlış cevap: Uygulamaların amacını "Turizmi geliştirmek." ya da "Belediyelerin para kazanması." diye yazmak; özel gereksinimli bireyleri toplumdan ayıran öneriler (ör. yalnızca onlara ait ayrı hastaneler kurulması gerektiğini söyleyip gerekçe göstermemek); seçilen kartla ilgisiz davranışlar yazmak puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

- 4.1 **(4 puan)**: Metne uygun her tutum ve davranış 2 puan (2 + 2). Örnekler: kadın, erkek, genç, yaşlı demeden kağnılarla ya da sırtında cephane taşıması; kar ve soğuğa rağmen taşımaya devam etmesi; Tekâlif-i Millîye Emirleri'ne uyarak çamaşır, çorap ve çarık hazırlayıp orduya vermesi; elindeki yiyecek ve giyecek malzemelerini orduyla paylaşması.
- 4.2 **(5 puan)**: Halkın sahip olduğu iki duygu ya da değeri doğru belirleme; her biri 2 puan **(4 puan)**: vatan sevgisi (vatanseverlik), bağımsızlık bilinci, fedakârlık, yardımlaşma ve dayanışma, sorumluluk, millî birlik ve beraberlik duygusu. Belirlenen duygu ve değerleri metindeki bir davranışla ilişkilendirerek çıkarım cümlesi kurma **(1 puan)**.
- 4.3 **(6 puan)**: Millî Mücadele'nin kazanılmasına etkisini değerlendirme **(3 puan)**: ordunun silah, cephane, giyecek ve yiyecek ihtiyacının karşılanması; Sakarya Meydan Muharebesi'nin kazanılmasına katkı sağlanması; cephe ile cephe gerisinin birlikte mücadele etmesi. Toplumsal birlikteliğe etkisini değerlendirme **(3 puan)**: halkın bağımsızlık gibi ortak bir amaç etrafında kenetlenmesi, insanlar arasında dayanışma ve güvenin güçlenmesi, millî birlik bilincinin pekişmesi, bu dayanışmanın sonraki kuşaklara örnek olması.

Örnek doğru cevap:

4.1. Halk, kadın erkek demeden kağnılarla ve sırtında cephane taşımıştır. Ayrıca Tekâlif-i Millîye Emirleri'ne uyarak çamaşır, çorap, çarık ve yiyeceklerini orduyla paylaşmıştır.

4.2. Halk, kendisi zor durumdayken bile elindekini orduyla paylaşmış ve kışın cephane taşımıştır. Bu davranışlar, Türk halkının vatanını çok sevdiğini, bağımsızlığı için fedakârlık yapmaktan çekinmediğini ve dayanışma içinde olduğunu gösterir.

4.3. Halkın taşıdığı cephane ve verdiği malzemeler sayesinde ordunun ihtiyaçları karşılanmış, Sakarya Meydan Muharebesi'nin kazanılmasına katkı sağlanmıştır. Cephedeki askerle cephe gerisindeki halk aynı amaç için birlikte çalışmıştır. Bu durum millî birlik ve beraberliği güçlendirmiş, milletin bağımsızlık için kenetlenmesini sağlamıştır.

Yanlış cevap: Metinde olmayan davranışlar (ör. “Halk Ankara'ya göç etti.”) yazmak; duygu ve değer yerine yalnızca olay adı (ör. “Tekâlif-i Millîye”) yazmak; “Halk emirlere zorla uydu, bu yüzden savaş kazanıldı.” gibi metinle çelişen değerlendirmeler puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

- 5.1 **(5 puan)**: Üç olayda da toplumun zor zamanlarda ortak bir amaç etrafında birleştiğini; birlik ve beraberlik, dayanışma, fedakârlık, sorumluluk ve vatanı, milleti koruma bilinciyle hareket ettiğini tablodaki örneklere dayanarak belirten cevap 5 puan. Gerekçe göstermeden yalnızca “birlik” ya da “yardımlaşma” gibi tek kelime yazan cevap 3 puan.
- 5.2 **(5 puan)**: İki olayı da anarak doğru bir fark yazma 5 puan. Örnekler: Çanakkale Savaşları'nda tehdit bir düşman saldırısıdır, halk cepheye giderek vatanı silahla savunmuştur; 6 Şubat depremlerinde tehdit bir doğal afettir, halk arama-kurtarma çalışmalarına katılarak, yardım malzemesi göndererek ve evini açarak dayanışma göstermiştir. Ayrıca depremde yardımlar AFAD, Kızılay gibi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla, kitle iletişim araçları ve genel ağ kullanılarak hızla düzenlenmiştir. Yalnızca bir olayı anlatıp karşılaştırma yapmayan cevap 2 puan.
- 5.3 **(6 puan)**: Seçilen millî meseleye uygun, önerme biçiminde yazılmış iki tutum ve davranış; her biri 3 puan (3 + 3). Örnekler: Büyük orman yangınları yaşanırsa toplum yangın söndürme ve ağaçlandırma çalışmalarına gönüllü olarak katılır, ormanda ateş yakmaz, yangından etkilenenlere yardım kampanyaları düzenler. Kuraklık ve su kıtlığı yaşanırsa toplum suyu tasarruflu kullanır, su israfını önlemek için bilinçlendirme kampanyaları yapar. Salgın hastalık yaşanırsa toplum sağlık kurallarına uyar, yaşlı ve hasta komşularının ihtiyaçlarını karşılar. Seçilen meseleyle ilgisiz davranışlar puan almaz.
- 5.4 **(4 puan)**: Bu tutum ve davranışların toplumda birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirdiğini, insanların birbirine güvenini artırdığını, ortak kimlik ve aidiyet duygusunu pekiştirdiğini, sorunların daha kolay aşılmasını sağladığını ve gelecek kuşaklara örnek olduğunu belirten iki yönlü değerlendirme 4 puan; tek yönlü değerlendirme 2 puan.

Örnek doğru cevap:

5.1. Üç olayda da Türk toplumu zor bir durum karşısında ortak bir amaç için birleşmiştir. İnsanlar canlarını ve imkânlarını ortaya koyarak birlik, beraberlik ve dayanışma içinde hareket etmiştir.

5.2. Çanakkale Savaşları'nda toplum düşmana karşı cepheye giderek vatanı silahla savunmuştur. 6 Şubat depremlerinde ise doğal bir afetle karşılaşılmış; insanlar arama-kurtarma çalışmalarına katılarak, yardım malzemesi göndererek ve evlerini açarak depremzedelere destek olmuştur.

5.3. Kuraklık ve su kıtlığını seçtim. Ülkemizde uzun süre kuraklık yaşanırsa insanlar evlerinde ve tarlalarında suyu tasarruflu kullanır. Ayrıca okullar ve sivil toplum kuruluşları, su israfını önlemek için bilinçlendirme kampanyaları düzenler.

5.4. Millî meselelerde gösterilen dayanışma, insanların birbirine güvenmesini ve kendini aynı milletin parçası olarak hissetmesini sağlar. Böylece birlik ve beraberlik güçlenir, toplum gelecekte karşılaşacağı sorunları da daha kolay aşar.

Yanlış cevap: Ortak yönü “Hepsi aynı yılda yaşanmıştır.” ya da “Hepsi savaştır.” diye yazmak; iki olay arasındaki farkı tarih farkıyla sınırlı tutmak (ör. “Biri 1915'te, öteki 2023'te olmuştur.”); seçilen meseleyle ilgisiz önermeler yazmak puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

- 6.1 **(4 puan)**: 16-74 yaş arasındaki bireylerde internet kullanım oranının her ölçümde arttığını, 2018'deki %72,9'dan 2026'da %92,3'e yükseldiğini belirtme **(2 puan)**. Değişimi verilere bağlı kalarak yorumlama **(2 puan)**: oranın 8 yılda yaklaşık 19,4 puan arttığını ya da 2026'da bu yaş grubundaki her 10 kişiden 9'undan fazlasının internet kullandığını ifade etme. Grafikte bulunmayan bilgiler eklemek (ör. “Artık herkes internet kullanıyor.”, “2030'da oran %100 olacak.”) bu ölçütten puan kaybettirir.
- 6.2 **(6 puan)**: İletişim alanındaki değişim **(3 puan)**: geçmişte haberleşmenin mektupla yapıldığı ve cevabın haftalar sürdüğü, günümüzde ise uzaktaki akrabalarla görüntülü konuşmayla anında iletişim kurulabildiği. Alışveriş alanındaki değişim **(3 puan)**: geçmişte alışverişin yalnızca seyyar satıcıdan ya da ilçe pazarından yapıldığı, günümüzde ise başka ülkelerde üretilen ürünlerin internetten sipariş edilerek birkaç günde eve ulaşabildiği (e-ticaret). Geçmiş ile günümüzü karşılaştırmadan yalnızca günümüzü anlatan her açıklama 1 puan.
- 6.3 **(5 puan)**: Anneannenin anlattıkları dışında uygun bir örnek verme **(2 puan)** ve bu örneğin toplum hayatını nasıl değiştirdiğini açıklama **(3 puan)**. Örnekler: uzaktan eğitim ve çevrim içi dersler sayesinde eğitimin sürdürülebilmesi; e-Devlet aracılığıyla kamu hizmetlerinin internetten alınabilmesi; bankacılık işlemlerinin internetten yapılabilmesi; dünyadaki gelişmelerin anında öğrenilmesi; uzaktan çalışma imkânının oluşması.
- 6.4 **(5 puan)**: Olumsuz etkiyi belirleme **(2 puan)**: teknolojinin aşırı kullanılması nedeniyle aile içinde yüz yüze iletişimin ve birlikte geçirilen zamanın azalması. Bu etkiyi azaltmak için uygulanabilir bir öneri yazma **(3 puan)**: yemek saatlerinde telefonların kullanılmaması, ekran süresinin sınırlandırılması, aile olarak ortak etkinlikler (oyun, yürüyüş, kitap okuma) planlanması gibi. “Telefonu az kullanalım.” gibi genel öneriler 1 puan.

Örnek doğru cevap:

6.1. Türkiye'de 16-74 yaş arasındaki bireylerin internet kullanım oranı 2018'den 2026'ya kadar her ölçümde artmıştır. 2018'de %72,9 olan oran 2026'da %92,3'e yükselmiştir. Yani 2026'da bu yaş grubundaki her 10 kişiden 9'undan fazlası internet kullanmaktadır.

6.2. Anneanne çocukken uzaktaki akrabalarıyla mektupla haberleşiyor ve cevabı haftalarca bekliyordu. Bugün ise genel ağ sayesinde akrabalarıyla görüntülü konuşarak anında iletişim kurabiliyor. Geçmişte yalnızca seyyar satıcının ya da pazarın sunduğu ürünleri alabilirken bugün dünyanın başka bir ülkesinde üretilen bir ürünü internetten sipariş edip birkaç günde alabiliyor.

6.3. İnternet sayesinde e-Devlet üzerinden pek çok resmî işlem evden yapılabilmektedir. Böylece insanlar kurumlara gitmeden belge alabilmekte, zaman kazanmaktadır.

6.4. Aile bireyleri birlikteyken bile telefonlarına baktığı için aile içinde yüz yüze iletişim azalmıştır. Bunu azaltmak için yemek saatlerinde telefonlar başka bir odada bırakılabilir ve aile olarak birlikte vakit geçirilebilir.

Yanlış cevap: Grafikteki değişimi “İnternet kullanımı azalmıştır.” ya da yanlış değerlerle ifade etmek; iletişim ve alışveriş değişimini geçmişle karşılaştırmadan yazmak; 6.3'te anneannenin anlattığı hastane randevusu ya da görüntülü konuşma örneğini tekrar etmek; olumsuz etki olarak söyleşide geçmeyen bir durumu yazıp öneri vermemek puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

7. Doğru cevap:

- 7.1 **(6 puan)**: Her alan için alanın adı 1 puan, şemadan uygun örnekle açıklaması 2 puan (3 + 3). Ekonomi (ticaret): Türkiye'de yetiştirilen pamuktan üretilen tişörtün Almanya'ya gönderilerek orada satılması, yani ülkeler arası ticaret ve ihracat. Ulaşım: tişörtün ve hammaddesinin kamyonla şehirler arasında, tırla ülkeler arasında taşınması. İletişim: tişörtün internetten sipariş edilerek satılması (e-ticaret).
- 7.2 **(5 puan)**: Küreselleşmeyle dünyanın farklı yerlerinde üretilen hazır giysilere mağazalardan ve internetten kolayca ulaşılabildiğini; bu durumun insanların tüketim alışkanlıklarını değiştirdiğini ve terzi gibi küçük yerel işletmelerin iş kaybetmesine, işlerinin değişmesine ya da kapanmasına yol açtığını gerekçesiyle yorumlama 5 puan. Yalnızca “Terziler kapandı.” gibi gerekçesiz ifadeler 2 puan.
- 7.3 **(4 puan)**: Çevreye olası etkiyi yazma **(2 puan)**: taşımada kullanılan kamyon, tır, gemi ve uçakların yakıt tüketmesi sonucunda karbon salınımının ve hava kirliliğinin artması, iklim değişikliğine katkı; ambalaj atıklarının artması. Tüketici olarak uygulanabilir bir davranış önerme **(2 puan)**: ihtiyaç kadar alışveriş yapmak, yakında üretilen ürünleri tercih etmek, giysileri uzun süre kullanmak ve onarmak, ikinci el ya da takas yoluyla ürün edinmek, internet siparişlerini birleştirmek.

Örnek doğru cevap:

7.1. Ekonomi: Şanlıurfa'da yetiştirilen pamuktan Türkiye'de üretilen tişört, Almanya'ya gönderilip orada satılmaktadır. Bu, ülkeler arasındaki ticaretin arttığını gösterir. Ulaşım: Tişört ve hammaddesi kamyonla şehirler arasında, tırla da Türkiye'den Almanya'ya taşınmaktadır.

7.2. Küreselleşmeyle birlikte dünyanın her yerinde üretilen hazır giysiler mağazalarda ve internette kolayca satılır hâle gelmiştir. İnsanlar giysilerini terziye diktirmek yerine hazır giysi aldığı için Hasan Bey gibi terzilerin işleri azalmış, bazı terzi dükkânları kapanmıştır.

7.3. Ürünleri taşıyan tır ve gemiler çok yakıt tüketir; bu da karbon salınımını ve hava kirliliğini artırır. Tüketici olarak ihtiyacım kadar giysi alır, eskiyen giysilerimi atmak yerine onartarak daha uzun süre kullanırım.

Yanlış cevap: Alan olarak şemada örneği olmayan “siyaset” ya da “sağlık” yazmak; yerel işletmelere etkiyi “Terzilerin işleri arttı.” diye yorumlamak; çevre etkisi olarak “Tişörtler kirlenir.” gibi ilgisiz cevaplar vermek puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.